

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ՝

ԽԱՐՈՎՅԱՆԻ ՄԱՎԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ
ՄԱՆԿԱԿԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՌԵԿՏՈՐ,
ՊՐՈՖԵՍՈՐ ՌՈՒԲԵՆ ՄԻՐԶԱԽԱՆՅԱՆ

ԿԱՐԾԻՔ

Հայ հին և միջնադարյան գրականության և նրա
դասավանդման մեթոդիկայի ամբիոնի նիստի

«23» հունվարի 2019թ.

Նիստին մասնակցում էին հայ հին և միջնադարյան գրականության և նրա
դասավանդման մեթոդիկայի ամբիոնի վարիչ, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, բան. գիտ.
դոկտոր, պրոֆեսոր Ա.Դուլուխանյանը, բան. գիտ. թեկնածու, դոցենտ Լ. Հովսեփյանը,
մանկ.գիտ. թեկնածու, դոցենտներ (երկուսն էլ գրականության դասավանդման
մեթոդիկայի գծով) Ռ.Դուլուխանյանը, Գ.Մարդյանը:

Ամբիոն է ներկայացվել Դոնարա Մերյոժայի Մկրտչյանի «Պետերբուրգի հայ
գրական կյանքը 18-20-րդ դարի առաջին երկու տասնամյակներին» թեկնածուական
ատենախոսությունը:

Ատենախոսությունը նորություն է բերում արխիվային նյութերի հավաքագրման
և դրանք գիտական շրջանառության մեջ դնելու առումով: Սա կարևոր բաց է հայ
գրականագիտության մեջ, որը լրացնում է Դոնարա Մկրտչյանի թեկնածուական
ատենախոսությունը: Հենց այս նորույթն էլ ապահովում է ատենախոսության
արդիականությունը:

Պետերբուրգը և այնտեղ ապրող աղդեցիկ հայերը ու հատկապես Հովսեփ
Արղությանն ու Լազարյանները որոշակի ջանքեր են գործադրել հայ մտավոր կյանքը
Ռուսաստանի կայսրերի աջակցությամբ զարգացնելու և այդ ուղիով Հայաստանի
պատմական ճակատագիրը շտկելու: Իսրայել Օրիից սկսած՝ հայ ազատագրական
միտքը իր ակնկալիքները կապում է Ռուսաստանի հետ: Ահա մտավոր կապերի այդ
ընթացքը պարզորոշ պատկերված է ատենախոսության մեջ:

Ատենախոսը քաջատեղյակ է ոչ միայն քննվող երկու դարերի հայ գրական
առաջընթացին, այլև այդ ժամանակահատվածի Հայաստանի ու Ռուսաստանի
պատմական իրականությանը:

Հետաքրքիր է, որ չնայած տպագիր գրքերը վաղուց արդեն գոյություն ունեին
Ռուսաստանում և հայ իրականության մեջ, սակայն դեռ շարունակվում էր ձեռագրեր
ընդօրինակելու մշակույթը, և ատենախոսը մատնացույց է անում XVIII դարում

Պետերբուրգում ընդօրինակված «Խորհրդատետրը» (1738թ.) և «Գանձարան» ժողովածուն (1756թ.): Դրանց կողքին Պետերբուրգում զարգանում է հայկական տպագրությունը և ուշագրավ է, որ առաջին գրքերը կրթական բնույթի են՝ «Այբբենարան» (1781թ.) և «Կրթութիւն քրիստոնեական» (1781թ.):

Ատենախոսությունից պարզ է դառնում, որ Պետերբուրգի գրական կյանքը սկսում է իր տեսադաշտում պահել համայն հայությանը: Այս առումով հիշատակելի է «Որոգայթ փառաց»-ի ընդօրինակությունը:

Պետերբուրգի համալսարանում հայ ուսանողների կրթվելու իրողությանը գուգահեռ՝ առանձին ենթագլուխ է նվիրված «Պետերբուրգը Պատկանյանների կյանքում» հարցին: Հատկապես Քերովբե ու Ռափայել Պատկանյանները հսկայական ներդրում ունեն հայ մտավոր կյանքում՝ առաջինը հայագիտության և երկրորդը աղգային-հայրենասիրական քերթվածների ստեղծման բնագավառներում:

Թեպետ Միքայել Նալբանդյանի մասին կան բազում հետազոտություններ, սակայն Դոնարա Մկրտչյանը խիստ հետաքրքիր ձևով է ներկայացնում Նալբանդյանի նամականին ու նրա գրական գործունեությունը Պետրոպավլովյան ամրոցում եռամյա բանտարկության տարիներին:

Պետերբուրգի հայագիտական դպրոցը՝ Ք.Պատկանյան, Ն.Մառ, Հ.Օրբելի, Ռուսուդան Օրբելի՝ մինչև Կարեն Յուզբաշյան, ևս ներկայացված է պատշաճ կերպով:

Նոր շրջանից հայ գրականության երեք մեծ դասականների գրական ձևավորման վրա Պետերբուրգյան կյանքի կնիքը ներկայացվում է ըստ Հովհ.Թումանյանի, Վահան Տերյանի և Եղիշե Չարենցի:

Դոնարա Մկրտչյանի թեկնածուական ատենախոսության հոդվածները՝ հայերեն ու ռուսերեն, արտացոլում են ատենախոսության հիմնական բովանդակությանը, ինչպես նաև սեղմագիրը լիովին համապատասխանում է ատենախոսությանը: Ատենախոսությունը պատասխանել է հետազոտական առաջադիր խնդրին և արժանի է պաշտպանության: Սեղմագրում ու ատենախոսության մեջ կան չնչին վրիպակներ, որոշ անհարթություններ:

Գիտական կարևորություն ունի «ՌԴ ԳԱ Արևելյան ձեռագրերի ինստիտուտի հայկական ֆոնդի գործունեության պատմությունից» հատվածը, որտեղ ներկայացված է Արևելյան ձեռագրական ֆոնդի (410 միավոր) գոյացման համառոտ պատմությունը. հետաքրքիր կլինեն այստեղ տեսնել ձեռագրի միավորների նյութի գոնե ցանկ, գուցե, հավելվածի տեսքով: Հասկանալի է, որ թեմայով հետաքրքրվող մեկը կարող է համապատասխան ցանկեր ուսումնասիրել և այլն, բայց նման քննության ժամանակ նյութի ընդհանուր, թեկուզ ոչ մանրամասն պատկերը շատ կարևոր է:

Դոնարա Մկրտչյանի «Պետերբուրգի հայ գրական կյանքը 18-20-րդ դարի առաջին երկու տասնամյակներին» թեկնածուական ատենախոսությունը որպես հատուկ դասընթացի նյութ հանձնարարելի է թե հայ և թե ռուս բանասիրության ֆակուլտետների մագիստրատուրաների ուսանողությանը: Այն անհրաժեշտ է տպագրել որպես գիրք:

ՈՐՈՇԵՑԻՆ՝ Դոնարա Մկրտչյանի «Պետերբուրգի հայ գրական կյանքը 18-20-րդ դարի առաջին երկու տասնամյակներին» թեկնածուական ատենախոսությունը համապատասխանում է Ժ.01.01 -«Հայ դասական գրականություն» թվանշին և ԲՈԿ-ի պահանջներին. ատենախոսության հեղինակն արժանի է ստանալու իր հայցած բանասիրական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանը:

Ատենախոսության քննարկման ժամանակ ելույթ ունեցան ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, բան.գիտ.դոկտոր, պրոֆեսոր Ա.Դոլուխանյանը, բան.գիտ.թեկնածու, դոցենտ Լ.Հովսեփյանը, մանկ.գիտ.թեկնածու, դոցենտներ Ռ.Դոլուխանյանը, Գ.Մարդյանը:

ՀԱՅ ՀԻՆ ԵՎ ՄԻՋՆԱԴԱՐՅԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՆՐԱ ԴԱՍ.ՄԵԹ.

ԱՍԲԻՈՆԻ ՎԱՐԻՉ, ՀՀ ԳԱԱ ԹՂԹԱԿԻՑ ԱՆԴԱՄ,

ԲԱՆ.ԳԻՏ.ԴՈԿՏՈՐ, ՊՐՈՖԵՍՈՐ՝

Ս. Դոլուխանյան

ԱԵԼԻՏԱ ԴՈԼՈՒԽԱՆՅԱՆ

Պրոֆ.Ա.Դոլուխանյանի
ստորագրությունը հաստատում եմ

ԳԻՏ.ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ

Ս. Դոլուխանյան

ՍԱՐԴԱՍ ԻՍՊԻՐՅԱՆ